Syyttäjälaitos 12.11.2019

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Asia **KAA 2/2019 vp Raiskauksen määritelmä suostumusperustaiseksi - Suostumus2018**

Kansalaisaloitteessa esitetään, että raiskausrikoksen keskeiseksi määritelmäksi nostettaisiin suostumuksen puute. Aloitteessa esitetään lisäksi, että raiskaus olisi rangaistava myös törkeän huolimattomasti tehtynä.

Pyydettynä lausuntona Syyttäjälaitos esittää seuraavaa:

Suostumuksen puutetta raiskausrikoksen määrittelyn keskeisenä elementtinä on korostettu erilaisissa kansainvälisoikeudellisissa ja kotimaisissa kannanotoissa. Kansalaisaloitteen tavoite on mitä kannatettavin.

Oikeusministeriö on 11.4.2019 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella rikoslain seksuaalirikoksia koskevan 20 luvun kokonaisuudistus. Eduskunta on 12.3.2019, hyväksyessään törkeimpien lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia koskevan hallituksen esityksen 212/2018 vp yhteydessä hyväksynyt kolme lausumaa: 1) Uudistuksessa tulee edelleen kiristää lapsiin kohdistuvien hyväksikäyttö- ja raiskausrikosten rangaistuksia - erityisesti vähimmäisrangaistuksia - sekä arvioida sääntelytekniikkaa ja rikosnimikkeitä. 2) Rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksessa tulee tarkastella lukuun sisältyviä eri seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä, jotta ne muodostavat selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Erityisesti tulee arvioida raiskausrikoksen tunnusmerkistöä muutoin kuin lapsiin kohdistuvien tekojen osalta. Keskeistä on arvioida uhrin avutonta tilaa koskevaa sääntelyä sekä suostumuksen aseman vahvistamista raiskausrikosten ja muiden seksuaalirikosten määrittelyssä. 3) Rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen yhteydessä tai erikseen tulee arvioida myös rikoslain muihin lukuihin sisältyvien seksuaalirikoksia koskevien rangaistussäännösten kehittämistarpeet.

Syyttäjälaitos
Etelä-Suomen syyttäjäalue
Porkkalankatu 13
00180 Helsinki
Puhelin 029 56 22100
Faksi 029 56 22203
syyttajalaitos.fi
etela-suomi.syyttaja@oikeus.fi

Syyttäjälaitos

12.11.2019

Kansalaisaloitteessa esitetään, että voimassa olevan rikoslain 20 luvun 5 §:n seksuaalista hyväksikäyttöä koskevat tunnusmerkistöt kumottaisiin ja että sukupuoliyhteys uhrin asemaa tai riippuvuussuhdetta hyväksi käyttäen tulisi aina rangaista raiskauksena. Voimassa olevan rikoslain 20 luvun 5 §:n tunnusmerkistöissä ei kriminalisoida ainoastaan sukupuoliyhteyttä, vaan myös menettely, jossa tekijä saa uhrin ryhtymään seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai alistumaan tällaisen teon kohteeksi. Rangaistusasteikko on sakosta enintään neljään vuotta vankeutta. Kansalaisaloitteen seksuaaliseen tekoon pakottamista koskevan säännöksen (4 §) mukaan rangaistusasteikko olisi sakosta enintään kolmeen vuoteen vankeutta. Seksuaalinen hyväksikäyttö on taivuttamista, ja se eroaa raiskauksesta. On selvää, että raiskauskriminalisointi tulee varata vakavimpiin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksiin, mutta hyväksikäyttökriminalisoinneille on myös sijansa.

Kansalaisaloitteen raiskausta koskevana yhtenä tunnusmerkistötekijänä (h kohta) mainitaan, että teon kohteena on kahdeksaatoista vuotta nuorempi lapsi. Kansalaisaloitteessa törkeän raiskauksen yksi kvalifiointiperuste (3 kohta) on, että raiskauksessa kohteena on kahdeksaatoista vuotta nuorempi lapsi. Nämä voivat aiheuttaa sekaannusta säännöksiä sovellettaessa. Törkeän raiskauksen kriminalisointisäännöksessä ei mainita kokonaistörkeyttä.

Voimassa olevat seksuaalirikossäännökset ovat olleet voimassa 1.1.1999 alkaen. Seksuaalirikossäännöksiä on uudistettu ajan mittaan hajanaisesti. Seksuaalirikossäännökset ja niissä olevat määritelmät muodostavat kokonaisuuden. Oikeusministeriön asettama työryhmä on monijäseninen. Työryhmä voi kuulla eri alojen asiantuntijoita. Työryhmän tulee laatia mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Parhaimmat edellytykset uudistaa voimassa olevat seksuaalirikossäännökset kattavasti ja johdonmukaisesti on oikeusministeriön työryhmän esityksen kautta, minkä vuoksi Syyttäjälaitos ei kannata raiskausta koskevien kriminalisointien muuttamista siten kuin Suostumus2018-kansalaisaloitteessa on esitetty.

Yrjö Reenilä
erikoissyyttäjä

Syyttäjälaitos
Etelä-Suomen syyttäjäalue
Porkkalankatu 13
00180 Helsinki
Puhelin 029 56 22100
Faksi 029 56 22203
syyttajalaitos.fi
etela-suomi.syyttaja@oikeus.fi